

Regeringens skrivelse

1984/85: 104

med redogörelse för telefonavlyssning vid förundersökning i brottmål;

beslutad den 29 november 1984.

Regeringen överlämnar till riksdagen enligt bifogade utdrag av regeringsprotokoll en redogörelse för tillämpningen under år 1983 av bestämmelserna i rättegångsbalken om telefonavlyssning vid förundersökning i brottmål.

På regeringens vägnar

INGVAR CARLSSON

STEN WICKBOM

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-11-29

Närvarande: statsrådet I. Carlsson, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, R. Carlsson, Holmberg, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Wickbom

Skrivelse med redogörelse för telefonavlyssning vid förundersökning i brottmål

Bestämmelser om bl.a. telefonavlyssning som tvångsmedel vid beivran av brott finns – vid sidan av de grundläggande reglerna i 27 kap. rättegångsbalken (RB) – i lagen (1952:98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål och i lagen (1957:132) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m.m. Särskilda bestämmelser om telefonavlyssning finns också i lagen (1975:1360) om tvångsåtgärder i spaningssyfte i vissa fall (spaningslagen). 1952 års lag och spaningslagen är tidsbegränsade och gäller efter den senast beslutade förlängningen av giltighetstiden till utgången av år 1984 (prop. 1983/84:57, JuU 9, rskr 68, SFS 1983:1038; prop. 1983/84:51, JuU 10, rskr 69, SFS 1983:998). Regeringen har nyligen föreslagit att nämnda lagar förlängs till utgången av år 1985 (prop. 1984/85:42 och 73).

Enligt vad riksdagen har uttalat (JuU 1981/82:54, rskr 298) bör en årlig redovisning av tillämpningen av reglerna om telefonavlyssning ske till riksdagen. Redogörelsen bör avse telefonavlyssning enligt spaningslagen eller motsvarande lagstiftning och vid förundersökning angående grovt narkotikabrott och grov varusmuggling av narkotika och därjämte övrig telefonavlyssning enligt de grundläggande reglerna i RB (se även JuU 1983/84:30, rskr 343).

I skrivelse 1983/84:97 till riksdagen lämnade regeringen en redogörelse för telefonavlyssning vid förundersökning angående grovt narkotikabrott m.m. under år 1982.

En redogörelse för tillämpningen under tiden september 1983 – augusti 1984 av bl.a. bestämmelserna om telefonavlyssning enligt spaningslagen har nyligen överlämnats till riksdagen med regeringens skrivelse 1984/85:72.

Rikspolisstyrelsen har i skrivelse den 19 oktober 1984 till regeringen lämnat en redogörelse för telefonavlyssning under år 1983 enligt bestämmelserna i RB. I skrivelsen framhåller styrelsen bl.a. att telefonavlyssning har begärts endast i särskilt angelägna fall. Den absoluta merparten av dessa fall utgörs av förundersökningar där starka misstankar om organiserad eller annars omfattande handel med narkotika har förelegat och då andra spaningsmetoder prövats utan resultat eller redan från början visat sig vara otillräckliga. Huvudsyftet har liksom tidigare varit att avslöja den mera omfattande smuglingen till och langningen inom landet.

Av rikspolisstyrelsens redogörelse framgår vidare att domstol under år 1983 har meddelat tillstånd att avlyssna samtal till eller från telefonapparat som innehafts eller begagnats av sammanlagt 418 för grova narkotikabrott misstänkta personer. Antalet fall under år 1969–1983 är följande.

1969	28	1977	122
1970	39	1978	102
1971	44	1979	147
1972	34	1980	220
1973	46	1981	277
1974	44	1982	313
1975	42	1983	418
1976	64		

Rikspolisstyrelsen konstaterar med hänvisning till denna redovisning att antalet telefonavlyssningar med anledning av grova narkotikabrott kontinuerligt har ökat. Polisen har fortsatt den intensifierade bekämpningen mot narkotikabrottsligheten såväl på gatuplanet som inom grossist- och produktionsleden. Det föreligger betydande svårigheter att uppdaga och utreda den allvarigare narkotikabrottsligheten. Dessa problem har enligt styrelsen ökat med åren. Styrelsen framhåller att det legala instrumentet telefonavlyssning är särskilt betydelsefullt i förundersökningar avseende grova narkotikabrott. I vissa fall är enligt styrelsen telefonavlyssning det helt avgörande spaningsmedlet för att kunna ingripa mot de grova narkotikabrottslingarna och hindra narkotikapartiernas fortsatta spridning i landet.

När det gäller andra grova brott som enligt 27 kap. 16 § rättegångsbalken grundar rätt till telefonavlyssning är enligt vad rikspolisstyrelsen upplyser antalet fall under år 1983 endast 17.

Rikspolisstyrelsen har överlämnat en detaljerad redogörelse för samtliga fall av telefonavlyssning enligt RB under år 1983. Av denna framgår bl.a. att de fall som inte avsett grovt narkotikabrott gällt misstankar om bl.a. mord, grov allmänfarlig ödeläggelse och människorov.

Själv konstaterar jag till en början liksom rikspolisstyrelsen att antalet telefonavlyssningar på grund av misstankar om grov narkotikabrottslighet fortlöpande har ökat sedan flera år tillbaka. Den ökning som har inträtt under år 1983 är betydande i förhållande till år 1982. Samtidigt kan konsta-

teras att såväl antalet registrerade brott mot narkotikastrafflagen (1968:64) som antalet för grova narkotikabrott lagförda personer minskade under år 1983. Även om den ökade användningen av tvångsmedlet till övervägande del kan förklaras med ökade svårigheter att utreda den grova narkotikabrottsligheten och intensifierade ansträngningar på området, vill jag betona vikten av restriktivitet när det gäller användningen av ett så ingripande tvångsmedel. Telefonavlyssning kan uppenbarligen inte avvaras i kampen mot bl.a. narkotikabrottsligheten, men det är angeläget att åtgärden så långt det är möjligt begränsas både när det gäller antalet avlyssnade telefonapparater och den tid som avlyssning pågår. Jag noterar därför med tillfredsställelse en uppgift från rikspolisstyrelsens sida att styrelsen mot bakgrund av den betydande ökningen av antalet telefonavlyssningsfall nyligen har haft en diskussion med samtliga regionala polischefer och polischeferna i Malmö, Helsingborg, Norrköping, Huddinge och Södertälje om användningen av telefonavlyssning.

Jag vill i anslutning härtill också erinra om att ärenden om telefonavlyssning på grund av misstanke om grovt narkotikabrott enligt praxis skall anmälas för rikspolischefen (jfr. prop. 1980/81:76 s. 277–278). Ett sådant förfarande framstår som värdefullt med hänsyn till tvångsmedlets ingripande karaktär.

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad som i det föregående har anförts om tillämpningen av bestämmelserna i RB om telefonavlyssning vid förundersökning i brottmål.

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.